

uçurumun kenarı

uçurumun kenarı

uçurumun kenarı

“hiçbir şey / ziyan olmaz derler: / ya öyle / ya da her şey ziyan olmuştur zaten.” diyor Bukowski bir şiirinde. Her ne kadar Bukowski bu dizeleri başka bir bağlamda kullandıysa da, şiirin pek çok farklı okumaya izin veren doğasında bu dizeler kılavuzluğunda Türkiye'nin gündemine göz atmak istiyoruz.

Kanımızca bu derginin ulaşabildiği insanların pek çoğu ABD'nin Irak işgalini Türkiye üzerinden kotarmayı düşündüğü ünlü 1 Mart tezkeresine “hayır!” demek için Ankara'da buluşan yüzbinlere dahildi. Hatırlarsanız nice yıllardan sonra “beş yüz bin emekçi”yi geçen bir yurttaş topluluğu, Taksim'de değil ama Kızılay'da, yaşadığı hayatı derinden etkileyebilecek bir girişim karşısında “taraf” olduğunu haykırıyordu. Ve ne güzeldi ki bu “taraf” oluş, 80 askeri darbesinden bugüne kadar duyarlı bir grup azınlığın bir tür “görev” telakkisi içinde koşuşturduğu sıradan eylemlerden çok farklıydı. Hatırlanacağı üzere Kızılay mitingi öncesinde eylemin düşünsel boyutu metropollerde icra edilen entelektüel tartışma ve panellerle sınırlı kalmamış; onca yıllık suskunluğa inat “yurdum insanı”nın gündelik yaşamına sızmış; öğle yemeklerinde, ev gezmelerinde, sevgililerin buluşmalarında dile gelmiş ve hatta “iletişim çağı”na yakışır bir hinlikle cep telefonlarının zararsız ancak etkili mesajları ile TBMM'ye kadar ulaşmıştı. Kanımızca eylemin bütünü irdelendiğinde varılan sonuç, sürecin bizatihi çekirdeğinde bulunan kişilerin bile tahayyül sınırlarının oldukça ötesine varmıştı.

Evet evet, tıpkı Bukowski'nin dediği gibi dünyada “hiçbir şey / ziyan olmaz”dı. Son 25 yıldır büyük bir sabırla bir avuç insan tarafından “yenile yenile yenmesini de öğreneceğiz” inadıyla topluma çalınan “itiraz mayası” tutmuş ve toplumun büyük bir kısmında o gün dile gelmişti. Ve hatta bırakın sıradan yurttaşları TBMM'de bulunan, muhafazakârından sosyal demokratına kadar büyük bir çoğunluk da bu etkinin dışında tutamamıştı kendisini. Açıklıkla ifade edelim ki TBMM'nin tezkereye vize vermediği haberi Kızılay'dan evlerine dönen otobüslerin yorgun yolcularına ulaştığında otobüslerde hakim olan duygu sevinçten öte şaşkınlıktı. O günün moral atmosferi içerisinde herkes ulaşılan bu başarıyı onca yıldır sürdürülen inatçı ve sabırlı bir çabanın karşılığı olarak kodlamıştı. Demiştik ya, “hiçbir şey / ziyan olmaz”dı.

Ama Bukowski'nin dizelerinin bir de ikinci bölümü var: “her şey ziyan olmuştur zaten”, tıpkı Kürt sorununda yaşadığımız gibi. ABD'nin Irak'ta masum insanların ölümüne neden olacak savaş girişimi karşısında mazlumdan yana Kızılay'da yan yana saf tutan yurttaşlar, son 22 yıldır ülkelerinin bir bölümünü “savaş” ortamına çeviren bir sorun karşısında dört bir yana savruldular. Bir başka ülkedeki insan için “insanlık” adına empati kurabilen “Kızılay insanı”, kendi ülkesinde yaşayan arkadaşı için bu empatiyi kuramadı. Kimisi karnı doyan bir insan olarak kimliğine sıkı sıkıya sahip çıkarak, “öteki”nin tek sorununun ekonomik olduğunu ve karınları doyarsa kimliklerini göz ardı edebileceklerini ifade etti. Ve hatta ABD'nin emperyal istemlerine karşı

çıkma için aylarca önce Kızılay'a geldiğini unutup, ülkesinin Kerkük-Musul için sınır ötesine geçmesi gerektiğini vurguladı. Kimisi Irak'ta yaşanacak mezalimin mağduru olan insanlar karşısında geliştirdiği duyarlılığı kendi ülkesindeki bir yurttaş için gösteremedi. Çünkü Irak'ta "büyük şeytan" Müslüman dinine karşı bir Haçlı seferi başlatmıştı, oysa Türkiye'de böylesi bir süreç yaşanmıyordu. O "taraf"ını dinsel referansa göre belirlemişti. Zaten Türkiye'de var olan kimlik sorunları da Müslümanlık temelinde kolayca çözülebilirdi. O nedenle kendisi için Kürt sorunu özel bir duyarlılık alanı olamazdı. Ve bir başkası ülke sınırları içerisinde onca yıldır samimiyetle dile getirdiği "barış" istemi karşısında bir nevi çaresizlikten dolayı Ortadoğu'da yaşanan savaşa "karşı" çıktı, ancak kan kardeşlerinin ABD'nin İsrail benzeri bölgesel bir üssü haline getirilmesine itiraz etmeyi aklından bile geçirmede. Ve bu ikircikli "barış" mücadelesini ne yazık ki PKK'nin ateşkes/savaş epizotları karşısında da sürdürdü. Sorun hakkında en çarpıcı gelişme hayatı boyunca devletle yakın ilişkisi aşık olan Ağar'ın af temelli sürpriz çıkışı ve bu çıkışa karşı "sosyal demokrat" parti CHP'nin konumlanması oldu.

Sözün özü 1 Mart tezkeresi sonrası gelişen olaylar Kızılay'da buluşan yüzbinlerin çoğunluğunda gelişen duyarlılığın "öteki"ne duyulan empati çerçevesinde gelişmediğini, aksine 1 Mart tezkeresinin herkes tarafından katı bir milliyetçilik/kimlik zemininde okunduğunu kanıtladı. Ulus devlet sınırlarının ötesinde bir insanlık ideali çerçevesinde, yaşadığı coğrafyanın ve dünyanın gündemini yorumlayanlar, 1 Mart mitingi sonrasında kurdukları "hiçbir şey / ziyan olmaz" dizesinin yanına, Kürt sorununun "taraf"larını görünce eklediler "her şey ziyan olmuştur zaten" dizesini.

Ve sonra duyarlılığımız doğa: Bir yanda "hiçbir şey / ziyan olmaz" dedirtircesine onca yıldır büyük özverilerle yürütülen ekoloji mücadelesinin bir karşılığı olarak Otopan gemisine karşı toplumda gelişen duyarlılık, bu duyarlılığın tetiklediği eylemler ve sonrasında siyasi iktidarın Otopan'ı ülkesine geri göndermesi; Cargill'in kapatılması ya da benzeri girişimlerin bir sonucu olarak Sinop'ta onca yıldır bekleyen varillerin iadesi için girişilen olumlu çabalar; diğer yanda... İnsana "her şey ziyan olmuştur zaten" dizelerini hatırlatan nükleer enerji kullanımı isteği; Cargill'e af sağlamak için TBMM'nin harekete geçmesi; Fırtına ve Munzur vadilerinin barajlarla yok edilmek istenmesi; Hasankeyf'in gözden çıkarılması; Doğu Karadeniz'in doğasının mahkeme kararlarına rağmen karayolu hatırına yağmalanması; Eşme başta olmak üzere pek çok bölgede altın madeni açma girişimi ve bu girişimlerle eş zamanlı olarak Bergama köylülerinin sözcüsü Oktay Konyar'ın hedef gösterilmesi;...

Dikkat edileceği üzere "savaş/barış" konusunda yaşanan "taraf" olma zihniyeti doğa konusunda da yaşanmaktadır. Eğer bu coğrafyanın doğası herhangi bir rant kavgasına kurban edilecekse bu pastada "Türk" elitleri mutlak pay almalıdırlar. Otopan ve Sinop "başarıları"nın temelinde Türk elitlerinin pastadan alacakları paylarının olmaması yatmaktadır. Halbûki söz konusu her iki olaydan çok daha fazla büyük ekolojik felakete yol açabilecek diğer gelişmeler "beyaz Türk"lerin kazanacakları paralar uğruna göz ardı edilebilir. Kanımızca ekolojik sorunlar insanlar arasında hayali cemaatler kuran milliyetçilik ideolojisinin pek çok farklı alanda olduğu gibi bu alanda da kirli çıkarlarını sisler ardına saklayan örtüden başka bir anlama gelmediğini açıklıkla kanıtlamaktadır.

Sözün geldiği bu noktada Türkiye'nin yolunu şaşırmış bir yolcuya benzediğini belirtmek zorundayız. Çünkü bir yanda T.C.'nin kurucu ideolojisi tarafından onlarca yıldır "muasır

medeniyet" olarak anılmış AB projesi, diğer yanda izolasyonist bir cephe var. Bu gerilim Türkiye'yi oldukça kritik bir kavşağa taşımıştır. Sürecin trajikomik yanı Türkiye'de bugün "muasır medeniyet" projesini siyasal İslam geleneğinden gelen bir parti savunurken, izolasyonist cephenin içinde nadir zamanlar haricinde daima devlet partisi olmuş CHP'nin bulunmasıdır. Yani T.C.'yi var eden ve onu özgürlük ve eşitlik değil ama "kılık-kıyafet laikliği" temelinde sonsuza dek savunacağını ilan eden parti, bugün onun kurucu ideolojisi ile çelişmiş durumdadır. Hem de yaşanan öyle bir çelişkidir ki yakın zaman öncesine kadar "karşı değiliz ama"larla konu özetlenirken artık resmen "AB'ye karşı" olunduğu deklare edilmektedir. Yaşanan bu "farklı"lık -başka bir ifadeyle "gelişme"- milliyetçiliğin bu ülkede kat ettiği mesafeyi de kanıtlamaktadır kanımızca.

Gerçekten de dikkat edilirse iyi eğitim görmüş beyaz yakalı Türk'lerde milliyetçilik geçmişe kıyasla daha fazla kendisine karşılık bulmaktadır. Oy potansiyeli açısından fazla bir etkinliği olmasa da yargı ve asker gibi güç merkezlerini etkileyebilen bu "beyaz Türk"lerin bugünden sonraki duyarlılıklarının daha katı bir milliyetçilik ekseninde gelişeceğini kestirmek zor değildir. Öte yandan ikibinlerin Türkiye'sinde Kemalist rejimin tarih boyunca "gayri meşru" saydığı siyasal İslam geleneği, üzerindeki "post modern darbe"nin izlerini silmek için AB'ye tutunmuştur. Ancak bu tutunuş hem iç dinamikte gelişen milliyetçilik akımı, hem de AB'nin kimi tavırları nedeniyle bugün donma noktasına ulaştı. AKP içindeki kimi milliyetçi odakların da etkisiyle pek çok konuda TBMM toplu milliyetçi bir hezeyan yaşamaya başladı. Kanımızca AKP'nin milliyetçi tınısı zaman içerisinde -özellikle yaklaşan seçimlerin de etkisiyle- azalacak da olsa bir müddet daha devam edecektir. Öte yandan AKP'nin milli eğitim başta olmak üzere kimi kritik alanlarda siyasal İslam'ı hedefleyen bir toplumsal dönüşüme yol açmak için attığı adımlar da dikkate alındığında, önümüzdeki süreçte güçler temelinde başta Cumhurbaşkanlığı seçimi olmak üzere her konuda milliyetçi reflekslerin artış göstereceği aşikârdır.

Türkiye'nin ulaştığı durumun eşit ve özgür bir ülkeyi/dünyayı hedefleyenler açısından olumlu bir sürece evrildiğini/evrileceğini söylemek kanımızca olanaklı değildir. Öte yandan bu topraklarda milliyetçilik zehrinden kendisini kurtarabilmiş küçük bir bölümün, özgürlük kavramına değer verdiği kadar eşitliğe değer biçmemesi önemli başka bir sorundur. Oysa kanımızca siyasi liberalizmin var ettiği "özgürlük", ancak kapitalizm dışı bir hayatın var edeceği eşitlik temelinde anlam kazanabilir. Bu nedenle özgürlükten yana "taraf" olanların kapitalizm ve onun toplumsal yapıda sürdürdüğü tahakküm ilişkileri ile de hesaplaşmasını beklemek insani bir gerekliliktir. Aksi tutum insanlığın, ya milliyetçiliğin ya da kapitalizmin denizinde boğulması anlamına gelecektir. Ve bilelim ki; iki ölümünden birisi ötekine yeğ değildir.

Her zaman olduğu gibi *Toplumsal Ekoloji* dergisinin bu sayısı da milliyetçilik rüzgârlarının yükselişe geçtiği bir zamanda, ufku milliyetçilik ve kapitalizmle sınırlı olmayanlar tarafından çizildi. Öte yandan sol entelektüel çevrenin hemen her sorunu sisteme havale ettiği ve devrim sonrasında her sorunun kendiliğinden çözüleceğini iddia ettiği bir ortamda, sistemle bağlantısını yok saymadan ancak tümüyle ona da hapsolmadan dosya konusu olarak **alternatif toplum ve teknolojiyi** irdeledi. Tanay Sıdkı Uyar, Turgut Gümüş, Emet Değirmenci, Abdullah Anar, Beyhan Sunal ve Osman Elbek dosya kapsamında kaleme aldıkları yazılarla kapitalizmin teknolojiyi nasıl kullandığını, özgür ve eşit bir dünyaya ulaşmaya çabalarken teknoloji alanında sunulabilecek katkıları, teknolojinin alternatifinin ekonomik ve toplumsal düzenle ilişkisini ve teknoloji ile emek arasındaki ilişkiyi sorguladılar. Dosyamızda yer alan ve Ahmet İnam ile teknoloji ve aşk üzerine

yapılan bir söyleşiden derlediğimiz yazıda ise insanın denetleyen aklından hareketle, teknolojinin bir araç iken amaç haline gelişi ele alınıyor.

Öte yandan var olan teknolojinin/uygarlığın temelini oluşturan enerji ve onun emperyal paylaşımı temelinde Ortadoğu-Kafkasya'nın coğrafi ve siyasi haritasının yeniden belirlenmeye çalışıldığı bugünlerde, Ayşegül Tercan biyokütle enerjisinin nasılını, nedenini ve alternatif yaşamla ilişkisini tartıştı.

Ana dosyada yer alan bir diğer yazı ise "2105'e Yolculuk". Kanın, kinin ve gözyaşının arttığı bir dünya ve ülkede bir kez daha "Ütopya"ların, "Güneşin Ülkesi"nin yazılması gerektiğini biliyoruz. Egemenlerin ideallerimizi ve hayallerimizi çaldığı bir ortamda insanlığın tek gücü olan hayal etmeyi yeniden hatırlamak istiyoruz. Çünkü ancak imkânsız hayal ederek onu imkânlı hale getirebiliriz. Kanımızca bu yüzden hayal etmek devrimciliğin ta kendisidir.

Toplumsal Ekoloji dergisinin yayına başladığı günden bu yana ihmal etmediği önemli bir nokta bir yandan kapitalizmin düşünsel temelleri ile hesaplaşırken, diğer yandan radikal sol literatürün de ekolojik açıdan yapıcı bir eleştiriye tabi tutulması olmuştur. Bu sayımızda da Şadi İdem "Marksizm, Ekonomik İndirgemecilik ve İktisat İdeolojisine, Ekolojik Eleştirel Bir Bakış"; başlıklı yazısıyla bu çabayı devam ettirdi. 30 Temmuz'da kaybettiğimiz ve bu konuda düşünsel katkıları yüzyılımızdaki sol hareketi de etkileyecek olan Murray Bookchin'in bu katkılarını Emet Değirmenci "Murray Bookchin'i Yaşatmak" adlı yazısında irdeledi. Andy Price'ın "Murray Bookchin" başlıklı yazısını ise Z Magazine'den Başak Coşkun çevirdi.

Özellikle AB'nin tarım politikalarının uygulamaya geçirildiği ve bu nedenle çiftçilerin sokaklara çıktığı ülkemizde Eftopia'dan çevirdiğimiz "Yunanistan Tarımı ve Küreselleşme: Yunan Çiftçileri İçin Bir Çıkış Yolu Var mı?" yazısı yaşadığımız sorunlara önemli açılımlar getireceği kanaatindeyiz. 3. Sinemacılar adlı yazıda ise ülkemizde alternatif filmler üretmek için yola çıkan kolektifin bir üyesiyle yaptığımız söyleşiyi bulacaksınız.

Osman Elbek'in "Şeker Çocuklar ve GDO..." adlı yazısı ve Şadi İdem'in bu yazıya yanıt olarak yazdığı "Primum non nocere" başlıklı yazı dergimizde var olan yeniliklerden biri. Biçimsel yeniliklerimizin yanı sıra Toplumsal Ekoloji bu sayı ile birlikte kendisini eleştirel akla tabi tutmaktadır. Dergimizin sürdürdüğü tartışmada "atladığımız", görmediğimiz, göremediğimiz, ihmal ettiğimiz konuları eleştirel bakış açısını koruyarak bizimle paylaşmanızı istiyoruz. Eleştirel yaklaşımınızın birbirimizi anlamanın yanı sıra ekolojik düşünceye de büyük katkı sunacağına inanıyoruz.

Girişi izleyen yazı ise Murray Bookchin'in komünalizm olarak formüle ettiği politik yaklaşımının günümüzde geçerliliğini tartışıyor. Ardından bundan sonraki sayılarda ve başka platformlarda bu konunun tartışılmasına çağrı yapılıyor.

Toplumsal Ekoloji'nin "şiddet" konusunu irdelleyeceği bir sonraki sayıya kadar dostça kalın.

Toplumsal Ekoloji